

hoz küldte a szüleit, hogy biztonságban legyenek (1Sámuel 22:3, 4). Dávid azért is gondolhatott erre a lépésre, mert dédanyja, Ruth moábita volt. A baráti viszony a továbbiakban azonban nem folytatódott, mert trónra lépése után Dávid döntő vere-
séget mért Moábra.

Az ókori Palesztina területén két Bethlehem is volt, az egyik Zebulon, a másik Júda törzse területén. Ezért is nevezte meg a könyv írója, hogy Naómi és a férje, Elimélek a júdabeli Bethlehemből származott (1:1, 2). Ma is létezik ez a város, 10 000-es lélekszámmal, Jeruzsálemtől 8 km-re délre, kb. 800 méterrel a tengerszint felett, egy hegyláncolat kiemelkedő pontján.

A könyv témája: Igazi hősköltemény, eposz, verses formában megfogalmazva. A héber költészetre jellemző a gondolati párhuzamokon alapuló verselés, tehát nem a versmérték és a pontos rímek a meghatározók. Ez egy bizonyos fokig igaz a héber prózára is, tehát az irodalmi forma besorolása inkább a téma, mint a kifejezési forma alapján történik. A héber epikus költemények a nemzeti történelem egyes részeit örökítik meg. A Biblia írói különféle elbeszélő stílusokat alkalmaztak, ami a Biblia irodalmi értékét még inkább kiemeli.

Ruth könyvéből, a héber irodalom egyik gyöngyszeméből megtudhatjuk, kik voltak Izrael legnagyobb uralkodójának, Dávid királynak a legközelebbi ősei, ami azért is különösen fontos, mert a próféciaik szerint az ő családjából kellett a Messiásnak származnia (Máté 1:4-6). Ugyanakkor az ideális otthon áldásait is bemutatja az írás. Az anyós-meny kapcsolat lehet problémák forrása, de nem így volt ez Ruth és Naómi esetében. Naómi 10 évet töltött el Moáb földjén. Ezalatt elveszítette férjét és mindkét fiát. Majd amikor tudomására jutott, hogy Júda vidékén bőséges a termés, elhatározta, hazatér ősei földjére. Naómi egyik menyje, Ruth meghatóan ragaszkodott anyósához (ez sokat elárul mindkettőjükéről), és elkísérte, ami természetesen azzal járt, hogy saját családjától el kellett szakadnia. A számára idegen földre érve nagy szorgalommal dolgozott, hogy gondoskodni tudjon anyósáról. Felfigyelt rá a család egyik rokona, Boáz, aki segítséget és védelmet biztosított a fiatal özvegynek, majd a goél intézmény keretein belül megváltotta a család földjeit, és feleségül vette Ruthot, szerető otthon biztosítva neki (és anyósának). Az ő dédunokájuk lett Dávid. Ez a könyv azt is bemutatja, hogy Isten tervében szerepelt a más népek – minden nép – tagjainak megmentése.

A Biblia

az európai kultúrában

2015. MÁRCIUS 23.

RUTH KÖNYVE

Zarkáné Teremy Krisztina

9.

A könyv címe: A könyv, ami tekinthető a *Bírák* könyve függelékének, ill. Sámuel két történeti könyve bevezetőjének, a főszereplőről kapta a címét. A héber neveknek általában kifejező jelentése van. Ruth moábita volt; nevének pontos jelentése nem világos, bár egyes feltételezések szerint lehet „barát” vagy „barátság”.

A könyv szerzőségi kérdései és keletkezésének ideje: A kutatók vitatják *Ruth* könyve keletkezési idejét. Vannak, akik keletkezését korábbi, mások későbbi időre teszik, hasonlóan *Dániel* könyvéhez. A fogság utáni keletkezés mellett érvelők szerint valamikor Ezsdrás és Nehémiás korában írták volna a könyvet, mintegy tiltakozásként a két prominens vezető szigorú rendelkezései ellen, amelyeket a zsidók és más népek tagjai közötti vegyes házasságok megakadályozásért hoztak. Véleményük szerint ugyanis ez az irat a vegyes házasságok melletti finom érvelésnek számít, hiszen leírja, hogy Dávid király is ilyen családból származott. A fogság utáni keletkezés mellett felsorolt öt fő érv a következő:

1. „azon napokban, amikor a bírák bírászkodának” (1:1) – korábbi időre visszautaló kifejezésnek tűnik.
2. A héber kánon 3. szakaszában található a könyv.
3. Számos arameizmus van a szövegben, ami a fogság előtti beszámolóknak kevésbé valószínű.
4. A könyv végén olvasható nemzetségi felsorolásban a papi iskola határozott befolyása fedezhető fel.
5. 4:7-ben a „régén” szó arra látszik utalni, hogy az itt megemlített szokást, azaz a föld és az asszonyok megváltását, valamint a jelképes sarulehúzást már nem gyakorolták.

Ezek az érvek azonban távolról sem kényszerítő erejűek, és az is magyarázatot jelenthet velük szemben, hogy a könyvet a bírák korának lezárulása után, de nem feltétlenül sokkal később írták. A Septuagintában pl. a könyv a *Bírák* könyvének végén szerepel, külön cím nélkül, mintha annak záró szakasza lenne. Az sem tekinthető a könyv kései keletkezésére bizonyítéknak, hogy a héber kánon 3. szakaszában található, hiszen maga a besorolás is késői eredetű, és a korábbi iratokban ugyanott jelenik meg a könyv, mint pl. a Károli fordításban. Az arám kifejezések szintén megjelennek más, fogság előtti iratokban is. A nemzetségi felsorolásra vonatkozó érvek pedig éppen annyira ingatagok, mint amilyen ingatag lenne az, ha ilyen alapon Mózes és Józsué könyveinek bizonyos szakaszait is a fogság utáni időből származónak neveznék. A *régén* kifejezés sem tekinthető meghatározónak. *Ruth* könyvének kutatói közül sokan tehát arra a következtetésre jutottak, hogy az irat nagy valószínűséggel a fogság előtti időben keletkezett, talán Dávid korában, nagyjából uralkodásának kezdeti szakaszában. A Talmudban feljegyzett zsidó tradíció szerint az egyik legkiemelkedőbb

proféta, Sámuel írhatta ezt és a *Bírák* könyvét is, ami magyarázatul szolgálna arra is, hogy miért a *Bírák* könyve végén, *Sámuel* könyvei előtt található ez az irat.

Ruth könyve annak az öt tekercsnek az egyike, amelyeket az öt nagy ünnepen felolvasnak a zsinagógákban, a következő sorrendben: Énekek éneke, Ruth, Jeremiás siralmi, Prédikátor és Eszter. *Ruth* könyvét a második nagy ünnepen, a hetek ünnepe (későbbiekben pünkösöd) szokták felolvasni.

A könyv történelmi háttere: *Ruth* könyve és *Máté evangéliuma* nemzetségi táblázatainak összevetése után megállapíthatjuk, hogy Boáz felmenői között volt a jerikói Ráháb (*Máté* 1:5). Ez a tény szintén arra utal, hogy *Ruth* könyvének eseményei Izrael történelmének viszonylag korai szakaszára eshettek. A társadalmi viszonyokra, szokásokra utaló kifejezések a bírák korát sejtetik, a *Bírák* könyvével megegyezőek. Josephus Flavius a tradíciót követve ezen belül Éli főpap idejére teszi a könyv eseményeit. A Moáb földjét sújtó éhínség, ami Naómit hazatérésre készítette, nem háború miatt következett be, hiszen a feljegyzés szerint az asszony elhatározását inkább az motiválta, hogy „meglátogatta az Úr az ő népét, hogy adjon nekik kenyeret” (1:6). Az éhínség valószínű oka az aszály lehetett.

Moáb területe a Holt-tengertől keletre feküdt, keletről a sivatag határolta. Ez a térség termékeny magasságú, átlagosan 1000 méterrel a Földközi-tenger és 1400 méterrel a Holt-tenger szintje felett. Az elegendő mennyiségű csapadék mellett a lakosok ciszternákból nyertek vizet – amelyeknek romjai ma is láthatók. Számos falu és város volt ezen a tájon, és valószínűleg korábban jóval nagyobb volt az ott élő népesség, mint a mai időkben. Ezen a vidéken ma is sok a jó legelő.

A moábiták Ábrahám unokaöccsének, Lótnak a leszármazottai, ám az eredetükről szóló beszámoló (1Mózes 19) és a kivonulás kora közötti időből keveset ismerünk történelmükből. Izrael honfoglalása előtt nem sokkal az ammoniták elfoglalták Moáb területének az Arnon folyótól északra eső részét, majd az ammonitákat legyőző izraeliták elfoglalták azt a területet is (lásd 4Mózes 21:26; *Bírák* 11:12-27). A hitehagyó profétától, Bálámtól segítséget kérő Bálák király is moábita volt (4Mózes 22-24).

II. Ramszesz luxori szobrán egy feliraton a fáraó azzal büszkélkedik, hogy legyőzte Moáb népét. A moábita Eglon az ammoniták és amalekiták segítségével leigázta Izraelt (*Bírák* 3:13, 14), de egy hosszabb időszak után Eglont meggyilkolta Ehud, és így a moábiták igáját Izraelnek sikerült lerázni. Később Saul király megszorongatta a moábitákat (1Sámuel 14:47). Saul elszánt üldözése idején Dávid Moáb királyá-